

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้
เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

Training Curriculum Development with Knowledge Management for Teachers of
English on the Competence of Constructing Local Youth-Guide Curriculum

จันทร์ โกศล¹, อมรรัตน์ วัฒนารัตน์², วาริรัตน์ แก้วอุไร³, อังคณา อ่อนธานี⁴
Chan Koson, Amornrat Wattanatorn, Wareerat Keawurai, Angkana Onthanee

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของครูสอนภาษาอังกฤษในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 3. เพื่อใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นโดย 3.1) เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจของครูก่อนและหลังการฝึกอบรม 3.2) ศึกษาทักษะในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นของครูโดยเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 3.3) เปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นของครูก่อนและหลังการฝึกอบรม 4) เพื่อประเมินความคิดเห็นของครูที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน กลุ่มเป้าหมายเป็นครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ที่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ประเด็นสนทนา 2) แบบประเมินหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม 3) หลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ในแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น 4) คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม 5) แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 6) แบบประเมินทักษะปฏิบัติจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 7) แบบประเมินเจตคติ 8) แบบประเมินความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะที่จำเป็นของครูสอนภาษาอังกฤษในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ สมรรถนะด้านความรู้ 5 ด้าน คือ 1) การจัดทำหลักสูตร 2) แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น 3) ภาษาเพื่อการท่องเที่ยว 4) คุณลักษณะที่ดีของมััคคุเทศก์ 5) กระบวนการวิจัย สมรรถนะด้านทักษะ 5 ด้าน คือ 1) การจัดทำหลักสูตร 2) การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร 3) การวัดประเมินผล 4) การนำหลักสูตรไปใช้ 5) การนำเสนอ สมรรถนะด้านเจตคติ 5 ด้าน คือ 1) ความสนใจใฝ่เรียนรู้ 2) ความภูมิใจในท้องถิ่น 3) ความต้องการให้นักเรียนรักท้องถิ่น 4) ความมุ่งมั่นและมีความรับผิดชอบ 5) ความต้องการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

2. หลักสูตรฝึกอบรมมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ปัญหาและความจำเป็น 2) วิสัยทัศน์ 3) หลักการ 4) เป้าหมาย 5) จุดประสงค์ 6) โครงสร้าง 7) เนื้อหา 8) กิจกรรมการฝึกอบรมใช้กระบวนการจัดการความรู้สร้างวิสัยทัศน์/เป้าหมาย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเมินและเผยแพร่ 9) สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการฝึกอบรม และ 10) การประเมินผล และคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำ

¹ นิสิตรดับการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ รองศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

⁴ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

หลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมระดับมาก ผลการนำหลักสูตรไปทดลองนำร่องพบว่ามีความเหมาะสม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมพบว่า 3.1) ครุมีความรู้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึก อบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3.2) ครุมีทักษะในการจัดทำหลักสูตรสูงกว่าร้อยละ 75 ซึ่งเป็นระดับดีทุกสมรรถนะ 3.3) ครุมีเจตคติต่อการจัดทำหลักสูตรหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ครูที่เข้ารับการฝึกอบรม มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับดีมากทั้งภาพรวมและรายข้อทุกข้อ

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, การจัดการความรู้, สมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตร, การพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this study were 1. to study the essential competence of teachers in constructing local area youth-guide curriculum, 2. to construct and evaluate the quality of the training curriculum, 3. to use the training curriculum by 3.1) comparing the competence on content knowledge before and after training, 3.2) studying the competence on operating skills comparing to the criterion 75 percentage, and 3.3) comparing competence on attitude before and after the training, 4) to study the participants' opinions towards the training curriculum. Four steps of the Research and Development process were used with 15 Prathomsuksa teachers of English from the Office of Basic Education Commission Sukhothai Area 2. The research tools are as follows: 1) Interviewing items, 2) Evaluation forms of the curriculum and curriculum handbook, 3) Training curriculum document, 4) Curriculum handbook, 5) Achievement test, 6) Operating skill evaluation form, 7) Attitude evaluation form, and 8) Opinion evaluation form.

The results were as follows:

1. The essential competence for teachers in constructing local youth-guide curriculum was categorized into three facets: content knowledge, operating skills and attitude. In terms of content knowledge, there were five supported competence as follows: 1) curriculum construction, 2) local tourist attractions, 3) English language for tourism, 4) good guide's characteristics and, 5) research procedures. Next, five supported operating skills were: 1) curriculum construction, 2) curriculum content structure, 3) measurement and evaluation, 4) curriculum implementation, 5) presentation. Then five supported competence of attitude were: 1) learning desire and attention, 2) pride of locality, 3) student's locality awareness, 4) determination and responsibility, 5) needs for curriculum construction.

2. Components of the training curriculum were 1) problems and necessities, 2) vision, 3) principles, 4) goals, 5) objectives, 6) learning units, 7) content structure, 8) training activities, use knowledge management process in the line KV, KS and KA, 9) media and learning resources, and 10) evaluation. The quality of training curriculum was appropriate at a high level, and the pilot study was suitable.

3. The results of using training curriculum revealed that: 3.1) The competence of teachers of English on knowledge acquisition after training was higher than before at the level of significance of .01. 3.2) The competence of teachers of English on curriculum construction skills was higher than 75

percentage (good). 3.3) The competence of teachers of English on attitude towards the curriculum after training was higher than before at the level of significance of .01.

4. The opinion of teachers who participated in training towards the training curriculum was at a very good level both in total and on every item.

Key words: Training Curriculum, Knowledge Management, Competency of Curriculum Development, Curriculum Development, Local curriculum

ความเป็นมาของปัญหา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เปิดโอกาสให้สถานศึกษาและสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ประกอบกับโรงเรียนและครูมีหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรท้องถิ่น แต่ผลจากการศึกษาของนักวิชาการ พบว่าครูยังมีปัญหาขาดทักษะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังที่สำลี ทองธวัช (2544, หน้า ๑๖) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจากเคยชินกับการใช้หลักสูตรสำเร็จรูปจากกระทรวงศึกษาธิการ และอมรรัตน์ วัฒนาร (2552, หน้า 84-85) แสดงทัศนะว่า หลักสูตรท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นการลอกเลียนผู้อื่นมากกว่าจัดทำขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาครูในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น แต่วิธีการอบรมที่เน้นการให้ความรู้แก่ครูด้วยวิธีการบรรยาย หรือสร้างสถานการณ์ให้ครูฝึกทำเอกสารหลักสูตรในระยะสั้นๆ ไม่สามารถพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกันของโรงเรียนและท้องถิ่นได้ การจัดการความรู้จะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานจะทำงานด้วยความเต็มใจ และมีความสุขกับงานที่ทำ ดังนั้นการจัดการฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ซึ่งเน้นกระบวนการหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างคน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพเชิงบวก รวมทั้งเป็นการต่อยอดทุนปัญญา การนำทฤษฎีการจัดการความรู้มาใช้จึงเป็นแนวทางที่สนับสนุนการเรียนรู้ อย่างมีความหมายของครู

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรท้องถิ่นที่เอื้อต่อครูในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือสาระท้องถิ่นที่เสริมสร้างทักษะการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนที่เน้นการปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง ระหว่างนักท้องถิ่นกับนักเรียน ทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้มีโอกาสฝึกใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์

จริง ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น จึงเป็นแนวทางที่จะสามารถพัฒนาครูให้มีสมรรถนะดังกล่าวได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของครูสอนภาษาอังกฤษในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
2. เพื่อสร้าง และตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
3. เพื่อใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและศึกษาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ของครูสอนภาษาอังกฤษ เพื่อ
 - 3.1 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านความรู้ของครูผู้เข้ารับการอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม
 - 3.2 ศึกษาทักษะในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นของครูโดยเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 (ดี)
 - 3.3 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านเจตคติที่มีต่อการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นของครูผู้เข้ารับการอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม
4. เพื่อประเมินความคิดเห็นของครูที่เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของครูสอนภาษาอังกฤษในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดยการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสมรรถนะที่จำเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มมัคคุเทศก์ที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ 2) กลุ่มครูที่มีผลงานเลิศด้านการจัดทำหลักสูตรหรือการสอน โดยแยกจัดครั้งละกลุ่มและมีขั้นตอนในการดำเนินการเหมือนกัน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มตามประเด็นสนทนา โดยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เพื่อหาสมรรถนะจำเป็นและสมรรถนะส่งเสริม สนับสนุน ครูสอนภาษาอังกฤษที่จะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ สรุปรวมแต่ละประเด็น และให้ผู้ร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของครูสอนภาษาอังกฤษในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ดำเนินการดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

1.1 นำสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 1 มากำหนดเป็นองค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรม

1.2 วิเคราะห์ สังเคราะห์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาของแต่ละแผนการฝึกอบรม

1.3 ยกร่างหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น มี 10 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ปัญหาและความจำเป็น 2) วิสัยทัศน์ 3) หลักการ 4) เป้าหมาย 5) จุดประสงค์ 6) โครงสร้าง 7) เนื้อหา 8) กิจกรรมการฝึกอบรม 9) สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการฝึกอบรม และ 10) การประเมินผล

1.4 จัดทำชุดคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) คำชี้แจงองค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรม 2) แผนการฝึกอบรมประกอบด้วยบทบาทของผู้ให้และผู้รับการฝึกอบรม 3) เอกสารประกอบการฝึกอบรม 3 เล่ม ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 การเตรียมการ หน่วยที่ 2 การปฏิบัติการ หน่วยที่ 3 การประเมินผลและการเผยแพร่

2. การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ด้านความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนัดหมายประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2.2 นำร่างหลักสูตรฝึกอบรมและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 1 ชุด ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน พิจารณาตรวจสอบตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.3 นำแบบประเมินคุณภาพที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลด้านความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ≤ 1 หากผลการประเมินใดเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดให้พิจารณาปรับปรุงให้เหมาะสมมากขึ้น โดยได้ค่าความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 4.14 – 4.85

2.4 นำผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เตรียมการก่อนนำหลักสูตรไปทดลองนำร่อง (Pilot Study)

3. การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมด้านความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ โดยการทดลองนำร่องกับครูสอนภาษาอังกฤษที่คัดเลือกโดยใช้เกณฑ์เดียวกับกลุ่มเป้าหมาย เข้าร่วมทดลองนำร่อง จำนวน 6 คน

ขั้นตอนที่ 3 ใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดย ผู้วิจัยทำหน้าที่ดำเนินการฝึกอบรม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 การเตรียมการซึ่งอยู่ในขั้นสร้างวิสัยทัศน์หรือเป้าหมาย (Knowledge Vision : KV) แบ่งเป็น 2 กิจกรรมหลัก คือ 1)แสวงหาเพื่อนร่วมเรียนรู้โดยประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจให้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรฝึกอบรม ใช้เวลา 13 วัน 2) ร่วมหาแนวทางสู่ความสำเร็จด้วยการให้ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับครูปฏิบัติงานเลิศที่มีประสบการณ์จัดทำหลักสูตรมัคคุเทศก์ภาษาอังกฤษ โดยศึกษาแนวทางการจัดทำ จากตัวอย่าง

หลักสูตร และครูปฏิบัติงานเลิศ รวมทั้งร่วมกันสร้าง วิสัยทัศน์/เป้าหมายการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ ท้องถิ่น ใช้เวลา 2 วัน

ระยะที่ 2 การปฏิบัติการซึ่งอยู่ในขั้นการร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing: KS) แบ่งเป็น 2 กิจกรรมหลัก คือ 1) ร่วมเรียนรู้ โดยครูที่เข้ารับการอบรมร่วมเรียนรู้ เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นอำเภอศรีสัชชนาลัย ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับมััคคุเทศก์ และการประเมินหลักสูตร ใช้เวลา 2 วัน 2) ร่วมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ใช้เวลา 37 วัน โดยการให้ครูที่เข้ารับการอบรมออกแบบและจัดทำ องค์ประกอบหลักสูตรได้แก่ คือ สภาพปัญหาและความจำเป็น วิสัยทัศน์ หลักการ เป้าหมายจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล รวมทั้งจัดทำ แผนจัดการเรียนรู้ โดยครูที่เข้ารับการฝึกอบรมจะพบกัน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

ระยะที่ 3 การประเมินผลและเผยแพร่ซึ่งอยู่ในขั้นของการจัดทำคลังความรู้ (Knowledge Asset : KA) แบ่งเป็น 2 กิจกรรมหลัก คือ 1) ร่วมสะท้อนผลงาน โดยการแลกเปลี่ยนการประเมินหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ ท้องถิ่นที่ครูจัดทำระหว่างผู้เข้ารับการอบรมและผู้เชี่ยวชาญ ใช้เวลา 7 วัน 2) ร่วมชื่นชมและถ่ายทอด กระบวนการแห่งความสำเร็จ โดยจัดนิทรรศการผลงาน การจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและเล่า กระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จ ใช้เวลา 4 วัน

ขั้นตอนและวิธีการจัดการฝึกอบรมโดยสรุป ดังนี้

1) รับสมัครครูสอนภาษาอังกฤษที่เข้าร่วมฝึกอบรม จำนวน 15 คน ตามเกณฑ์คัดเลือก ดังนี้ 1.1 สมัครใจเข้ารับการฝึกอบรม 1.2 มีประสบการณ์สอนไม่น้อยกว่า 5 ปี 1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นชอบให้การสนับสนุน 1.4 สอนอยู่ในเขตอำเภอศรีสัชชนาลัยและสามารถใช้แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก

2) ชี้แจงกำหนดการฝึกอบรมกับครูสอนภาษาอังกฤษที่สมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย

3) ติดต่อและเชิญวิทยากรซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ตรงในด้านต่างๆ ได้แก่ ครูที่มีผลงานเลิศ ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือหลักสูตรมััคคุเทศก์ ครูสอนภาษาอังกฤษที่

ได้รับรางวัลอย่างต่ำระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือระดับ จังหวัด มัคคุเทศก์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดสุโขทัย รวมทั้งชี้แจงจุดประสงค์ ประเด็นและบทบาทในการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ฝึกอบรม

4) เชิญครูสอนภาษาอังกฤษที่เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อประชุม ชี้แจง ทำความเข้าใจกระบวนการ ฝึกอบรม และวางแผนการฝึกอบรมร่วมกัน ได้แก่ 1) แบ่งกลุ่มโดยการคละสมรรถนะด้านความรู้ 2) การฝึกอบรมใช้กระบวนการจัดการความรู้ 3) นัดหมายการเตรียมตัวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) สร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อให้การปฏิบัติงานของครูประสบความสำเร็จ และมีคุณภาพ 5) วางแผน วัน เวลา สถานที่ วิธีการ ในการจัดการฝึกอบรม

5) จัดฝึกอบรมและบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะจัดกิจกรรมฝึกอบรม ตามจุดประสงค์ของการบันทึกในแต่ละครั้งโดยผู้วิจัย ครูสอนภาษาอังกฤษแต่ละคนเข้าร่วมฝึกอบรมเพื่อจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดยใช้วิธีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มของตนเองและต่างกลุ่ม หรือ ร่วมกับวิทยากรที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องนั้น ๆ ด้วยวิธีการสะท้อนข้อคิดเห็นต่องานที่ทำ กับสมาชิกครูที่ร่วมอบรม และจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นวิทยากร แล้วปรับปรุงแก้ไขผลงาน จนโครงการฝึกอบรมเสร็จสิ้น

6) นิเทศ ติดตาม ในระหว่างการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นการจัดการฝึกอบรมเป็นช่วง ๆ เว้นระยะตามความเหมาะสม เพื่อให้ครูทบทวนผลงานตนเอง และเตรียมตัวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละครั้งกับสมาชิกครูที่เข้ารับการอบรมถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จของผลงานการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

7) ประเมินสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นของครู โดยประเมินคุณภาพหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ที่ครูจัดทำโดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 6 คน และครูปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งครูจะได้หลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ที่ตนเองจัดทำพร้อมที่จะนำไปใช้ยังสถานศึกษาของตน

8) จัดนิทรรศการผลงานการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและประชุมสรุปงาน “ผลการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น” เพื่อ

เปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และชื่นชมของความสำเร็จในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความคิดเห็นของครูที่เข้ารับการอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมของวิทยากร การมีส่วนร่วมในหลักสูตรฝึกอบรม สื่อประกอบ การอบรม ระยะเวลา สถานที่

2. ด้านกระบวนการ ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีต่อการใช้สื่อ อุปกรณ์ การอำนวยความสะดวก การประเมินผล การจัดการความรู้ การให้แรงเสริมและการกระตุ้นให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

3. ด้านผลผลิต ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีต่อความมุ่งมั่นในการจัดทำหลักสูตร ประโยชน์และความพึงพอใจในการอบรม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

หลังสิ้นสุดการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะที่ 3 ผู้วิจัยประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมและนำผลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของครูสอนภาษาอังกฤษ ในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มครูผู้สอน ที่มีผลงานเลิศด้านการจัดทำหลักสูตรหรือการสอน และกลุ่มมัคคุเทศก์ที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา ลดทอน และจัดกลุ่มข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน แล้วสรุปอุปนัยเป็นสมรรถนะ 3 ด้านคือ ความรู้ ทักษะและเจตคติ พบว่า มีสมรรถนะที่จำเป็นแต่ละด้านมี 5 สมรรถนะและสมรรถนะส่งเสริมสนับสนุน มี 41 ข้อ ดังนี้

สมรรถนะด้านความรู้	สมรรถนะด้านทักษะ	สมรรถนะด้านเจตคติ
1. กระบวนการจัดทำหลักสูตร 1) หลักการจัดทำหลักสูตร 2) วิธีการจัดทำหลักสูตร 3) องค์ประกอบหลักสูตร 4) การจัดการความรู้	1. ทักษะการจัดทำหลักสูตร 1) ทักษะการออกแบบหลักสูตร 2) จัดทำองค์ประกอบหลักสูตร	1. ความสนใจใฝ่เรียนรู้ 1) เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้จากการทำงาน 2) ชอบเรียนรู้จากประสบการณ์ของคนอื่น 3) ชอบทำ/เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ 4) เห็นคุณค่าการทำงานเป็นทีม
2. แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น 1) โบราณสถาน 2) ประวัติศาสตร์ ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น 3) เอกลักษณ์/สัญลักษณ์ของท้องถิ่น 4) การอนุรักษ์/สืบทอดเรื่องถิ่นท้องถิ่น	2. ทักษะจัดทำโครงสร้างหลักสูตร 1) การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดทำหน่วยการเรียนรู้ 2) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ 3) จัดทำแผนการเรียนรู้	2. ความภูมิใจในท้องถิ่น 1) รัก ภูมิใจ และเห็นคุณค่าของท้องถิ่น 2) ต้องการเผยแพร่ และปลูกฝังเรื่องราวท้องถิ่นแก่เยาวชน/นักเรียน
3. ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว 1) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (ฟัง พูด อ่าน เขียน) 2) การใช้ภาษาอังกฤษตามบริบทเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น	3. ทักษะการวัดประเมินผล 1) เลือกเครื่องมือประเมิน 2) ออกแบบเครื่องมือประเมิน 3) ใช้เครื่องมือประเมิน	3. ความต้องการให้นักเรียนรักท้องถิ่น 1) เห็นประโยชน์ของเรื่องราวและแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น 2) ต้องการสอนโดยใช้แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นในการจัด การเรียนการสอน
4. คุณลักษณะที่ดีของมัคคุเทศก์ 1) การสร้างมนุษยสัมพันธ์ 2) จิตบริการ (Service Mind) สร้างแรงจูงใจให้ความบันเทิง 3) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า 4) การสื่อสาร (ทางกาย วาจา ใจ)	4. ทักษะการนำเสนอ 1) ทักษะการเล่าเรื่องราวของท้องถิ่น 2) เลือกวิธีและรูปแบบการนำเสนอ	4. ความมุ่งมั่นและมีความรับผิดชอบ 1) มีความอดทน 2) ยอมรับในข้อดกลงของกลุ่ม
5.กระบวนการวิจัย 1) การสืบค้นข้อมูล 2) การตรวจสอบข้อมูล 3) การออกแบบเครื่องมือ 4) การจัดการข้อมูล	5. ทักษะการนำหลักสูตรไปใช้ 1) การเขียนแผนจัดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การใช้สื่อ 4) การวัดและประเมินผล	5. ความต้องการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เห็นความสำคัญของท้องถิ่นและหลักสูตรท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยูมัคเทศก์ท้องถิ่น นำเสนอเป็น 2 ส่วนคือ

1. ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยูมัคเทศก์ท้องถิ่นพบว่าหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย 10 องค์ประกอบคือ 1) ปัญหาและความจำเป็น 2) วิสัยทัศน์ 3) หลักการ 4) เป้าหมาย 5) จุดประสงค์ 6) โครงสร้าง 7) เนื้อหา 8) กิจกรรมการฝึกอบรม 9) สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการฝึกอบรม และ 10) การประเมินผล

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2.1 ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม และคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50

2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม และคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมโดยการศึกษา

นำร่อง (Pilot Study) การใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า 1) เนื้อหา กิจกรรมและระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม และพบว่าเนื้อหาการฝึกอบรมหน่วยที่ 1.2 การร่วมหาแนว ทางสู่ความสำเร็จ มีความเหมาะสม สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ได้ฝึกปฏิบัติจริง มีกิจกรรมหลากหลาย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างเป็นกันเอง แต่ควรเพิ่มตัวอย่างของวิสัยทัศน์ให้มากขึ้น เพื่อให้มีตัวอย่างที่หลากหลาย สามารถนำมาปรับใช้

ให้เหมาะสมกับงาน รวมทั้งจะสามารถทำงานได้รวดเร็วขึ้น

2) ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการทดลองนำร่องในวันแรก คือ ครูไม่ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารประกอบการฝึกอบรมมาก่อน เนื่องจากได้รับแจกในวันแรกของการฝึกอบรม ทำให้ต้องใช้เวลาศึกษามากในระหว่างการฝึกปฏิบัติ

ตอนที่ 3 ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยูมัคเทศก์ท้องถิ่น นำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) ครูมีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรยูมัคเทศก์ท้องถิ่นหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ครูมีสมรรถนะด้านทักษะจัดทำหลักสูตรยูมัคเทศก์ท้องถิ่น อยู่ในระดับดีถึงดีมาก

3) ครูเข้ารับการอบรมมีเจตคติในการจัดทำหลักสูตรยูมัคเทศก์ท้องถิ่นหลังอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้เข้ารับการอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยูมัคเทศก์ท้องถิ่น พบว่า ครูผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}=4.88$) และสามารถถอดบทเรียนของกระบวนการจัดทำหลักสูตรยูมัคเทศก์ท้องถิ่นของครูที่เข้ารับการอบรมได้ ดังนี้

การอภิปรายผล

จากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย คือ

1. การศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของครูสอนภาษาอังกฤษในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่าสมรรถนะจำเป็นมี 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว คุณลักษณะที่ดีของมัคคุเทศก์และกระบวนการวิจัย 2) ทักษะ ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การวัดประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้และการนำเสนอ 3) เจตคติ ได้แก่ ความสนใจใฝ่เรียนรู้ ความภูมิใจในท้องถิ่น ความต้องการให้นักเรียนรักท้องถิ่น ความมุ่งมั่นและมีความรับผิดชอบ ความต้องการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นสมรรถนะที่ได้มาจากกลุ่มบุคคลที่มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ โดยมีเกณฑ์คัดเลือก คือ จากครูผู้มีผลงานเลิศด้านการจัดทำหลักสูตรหรือการสอนและมีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทและมีประสบการณ์สอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี ตลอดจนมัคคุเทศก์ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพดังนั้น สมรรถนะที่ศึกษามาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มครูและมัคคุเทศก์ที่มีความรู้แฝงซึ่งได้มาจากประสบการณ์ตรง จึงเป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นของครูสอนภาษาอังกฤษในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

2. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ข้อมูลสมรรถนะที่จำเป็นที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 1 กำหนดเป็นกรอบและโครงสร้าง ซึ่งเป็นการสร้างหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรจากบริบทของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นด้วยการนำแนวคิดจากการจัดการความรู้รูปแบบปลาหัว มาพัฒนาหลักสูตรทั้งด้านการสร้างวิสัยทัศน์ (KV) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KS) และการจัดทำคลังความรู้ (KA) ทั้งการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นไปตามความต้องการของครูผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งผู้วิจัยได้ยกร่างหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วย 10 องค์ประกอบ คือ 1) ปัญหาและความจำเป็น 2) วิสัยทัศน์ 3) หลักการ 4) เป้าหมาย 5) จุดมุ่งหมาย 6) โครงสร้าง 7) เนื้อหา 8) กิจกรรมการฝึกอบรม 9) สื่อและแหล่ง

เรียนรู้ในการฝึกอบรม และ 10) การประเมินผล และจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรแล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน การจัดการความรู้และการสอนภาษาอังกฤษตรวจสอบคุณภาพ ผลการตรวจสอบพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และมีการทดลองนำร่อง (Pilot Study) เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการนำไปใช้กับครูสอนภาษาอังกฤษที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายแต่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มเป้าหมาย พบว่าในด้านความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม ระยะเวลา สื่อการฝึกอบรม นำปัญหาและอุปสรรคที่พบปรับหลักสูตรให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นไปทันงานวิจัยของอมรรัตน์ วัฒนาธร (2552) ซึ่งทำการศึกษา “การพัฒนาหลักสูตรที่มีทรัพยากรเป็นฐาน: กรณีศึกษาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับนักเรียนในจังหวัดพิษณุโลก” ซึ่งพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา และเวลา ผังมโนทัศน์ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

สามารถกล่าวได้ว่าผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งนี้มาจากระบวนการพัฒนาหลักสูตรของผู้วิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบา (Taba, 1962, pp. 422- 425) ซึ่งเริ่มจากการวิเคราะห์สมรรถนะที่จำเป็นของครู เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นร่างหลักสูตรฝึกอบรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครู ตลอดจนมีการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างหลักสูตรจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน การจัดการความรู้ และการสอนภาษาอังกฤษ รวมทั้งได้ปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตร และมีการทดลองนำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ก่อนนำไปใช้จริง

3. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ที่ควรนำผลมาอภิปราย มีดังนี้

3.1 ครูผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นได้จริง ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักสูตรฝึกอบรมให้ความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้พื้นฐาน เรื่องการจัดทำหลักสูตร มีกิจกรรมการศึกษาดูงานจากแหล่งท่องเที่ยวจริงและชมการสาธิตการปฏิบัติงาน มัคคุเทศก์ภาษาอังกฤษจากมัคคุเทศก์ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ มีเอกสาร สื่อ แหล่งเรียนรู้และมีการจัดบรรยากาศส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรม วิทยากร และผู้เชี่ยวชาญที่มีผลการปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ จึงมีบริบทที่เอื้อและส่งเสริมต่อการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน และกัน รวมทั้งหลักสูตรฝึกอบรมมีเนื้อหาสำคัญ สอดคล้องกับความต้องการของครูและโรงเรียนที่จะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง สามารถศึกษาด้วยตนเองหรือทบทวนเพื่อความเข้าใจ แลกเปลี่ยนกับเพื่อน และวิทยากรจึงมีความรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมและเป็นไปในทำนองเดียวกับงานวิจัยของวารรัตน์ แก้วอุไรและเทียมจันทร์ พานิชย์พลินไชย (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หลังการฝึกอบรมอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ครูผู้เข้ารับการอบรมมีสมรรถนะด้านทักษะจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ทุกทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 75 ทั้งนี้เนื่องมาจากการฝึกอบรมได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติด้วยกระบวนการการจัดการความรู้ และมีการติดตาม นิเทศ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน ตลอดจนการถอดประสบการณ์จากผู้มีผลการปฏิบัติงานเลิศทางด้านการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ทำให้การจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นของครูประสบความสำเร็จ ซึ่งการฝึกอบรมนี้สอดคล้องกับพฤษทิ ศิริบรรณพิทักษ์ และอรพรรณ พรสีมา (2546) ได้กล่าว ถึงหลักการของการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้กล่าวถึงหลักการของการฝึก อบรมไว้ว่า เป็นการฝึกอบรมในสถานการณ์จริง และด้วยความสมัครใจของครู ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการอบรมต้องมีการปฏิบัติจริง การจัดอบรมมีระยะเวลายาวและต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงกับการปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรของครูได้จริง

3.3 ครูผู้เข้ารับการอบรมมีเจตคติต่อการจัดทำหลักสูตรหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีจุดมุ่งหมายชัดเจนและมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและมีความจำเป็นต่อครูผู้เข้ารับการอบรม มีกิจกรรมการฝึกอบรมที่หลากหลาย เช่น การศึกษาดูงานซึ่งได้เห็นตัวอย่างการปฏิบัติเป็นรูปธรรม ได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงจุดประกายให้ครูผู้เข้ารับการอบรมมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ทำให้เกิดความรู้สึกเชิงบวกซึ่งเป็นไปตามกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ได้แก่ การเลียนแบบ การยินยอม การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องจากความต้องการอยากเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เดวิส (Davis, 1977, p.26) ที่เสนอไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง มีการปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความรู้สึกซึ่งกันและกัน มีการให้คำชี้แนะจะช่วยเหลือเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนรู้ซึ่งการจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนในหลักสูตร เน้นความสำคัญของการปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ครูสมัครใจเข้ารับการอบรมทำให้เกิดความกระตือรือร้น สนใจ ตั้งใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมมีความรับผิดชอบต่องานและกลุ่ม จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ง่าย ทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยวิเชียร อินทรสมพันธ์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการบูรณาการจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับครูมัธยมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่เข้ารับการอบรมมีเจตคติต่อการสอนคิดวิเคราะห์ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ด้านการประเมินความคิดเห็นของครูสอนภาษาอังกฤษผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมมีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

4.1 ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรฝึกอบรมพบว่า ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากหลักสูตรฝึกอบรมเปิดโอกาสให้ครูผู้เข้ารับการอบรมได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างทำการอบรมตามกระบวนการของการจัดการความรู้ ทำให้ครูผู้เข้ารับการ

อบรมเกิดเจตคติที่ดี รู้สึกภูมิใจในคุณค่าของงานที่ตนได้ปฏิบัติ และเนื่องมาจากเนื้อหาสาระเรียงจากง่ายไปยากเป็นลำดับ เน้นจากทฤษฎีไปสู่การฝึกปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีการเตรียมการเป็นอย่างดี ทั้งในด้านหลักสูตรและเอกสาร มีการพัฒนาปรับปรุงตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและ มีการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งวิทยากรผู้ให้การอบรม เป็นผู้มีประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์และเป็นที่ยอมรับทำให้ถ่ายทอดความรู้และมีผลงานที่เป็นแบบอย่างให้ครูได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ครูสามารถจัดทำหลักสูตรได้สำเร็จ

4.2 ในด้านกระบวนการของหลักสูตรฝึกอบรมพบว่า ครูผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการดำเนินการฝึกอบรมด้วยกระบวนการจัดการความรู้ที่เน้นการปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มีการวางแผนการฝึกอบรมอย่างมีขั้นตอน และดำเนินการฝึกอบรม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรม มีส่วนร่วมตลอดเวลาในกิจกรรมการฝึกอบรม ซึ่งการประเมินความคิดเห็นของครูผู้เข้ารับการอบรมทั้ง 3 ด้าน เป็นไปในแนวเดียวกับผลการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบของ คณีน (2552) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะหัวหน้าศูนย์เพาะบ่มอาชีวศึกษาในวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจากการประเมินหลักสูตร พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในระดับมาก

4.3 ในด้านผลผลิตของหลักสูตรฝึกอบรมพบว่า ครูผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ครูผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้้องค์ความรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่นสำหรับจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนขึ้นและสามารถพัฒนาหลักสูตรและนำไปใช้ คือ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.00 ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมและผลผลิตที่ได้สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนและใช้พัฒนาผู้เรียนได้ตามเป้าหมายของหลักสูตร เป็นไปในทำนองเดียวกับผลการวิจัยของไชยรัตน์ ปราณี (2547) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรระดับ

สถานศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อโครงการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะจัดทำหลักสูตรรายวิชาภาคพิเศษท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้

1. มีการประชุมชี้แจงครูถึงกระบวนการฝึกอบรมและแจกคู่มือการฝึกอบรมเพื่อให้ครูศึกษาล่วงหน้าและนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการทำฝึกอบรม
2. เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมวางแผนการฝึกอบรม ตลอดจนสามารถปรับเนื้อหาและกิจกรรมและเกิดประสบการณ์เชิงรูปธรรมด้วยการศึกษาดูงานจากผู้มีผลงานเลิศ หรือผู้ประสบความสำเร็จและมีผลงานเด่นในเรื่องนั้น ๆ จะช่วยให้ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรให้ความร่วมมือในการดำเนินงานและภาคภูมิใจในตนเอง
3. มีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรและการใช้หลักสูตร โดยการสร้างทีมงานนิเทศจากครูผู้เข้ารับการอบรม ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหลังการฝึกอบรม
4. ศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจก่อนนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ รวมทั้งต้องเตรียมผู้ปฏิบัติงานเลิศในแต่ละด้านมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้ารับการอบรมเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงและได้ศึกษาตัวอย่างงานเป็นการเรียนรู้จากสื่อที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมอื่น ๆ หรือสังกัดอื่น
2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดหลักสูตรระดับต่างๆ
4. ควรมีการติดตาม ศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา นักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ไชยรัตน์ ปราณ. (2547). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์, นครสวรรค์.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร และเทียมจันทร์ พานิชย์ลนไชย. (2552). รายงานการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา. พิษณุโลก, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิเชียร อินทรสมพันธ์. (2546). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการบูรณาการจริยธรรมในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับครูมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สำลี ทองธิว. (2544). โครงการพัฒนาหลักสูตรมคอ.ค.ศ.งานไม้แกะสลักและงานไม้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านต้นแก้ว อำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อมรรัตน์ วัฒนธรร. (2552). การพัฒนาหลักสูตรที่มีทรัพยากรเป็นฐาน:กรณีศึกษาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว สำหรับนักเรียนในจังหวัดพิษณุโลก. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- อรพรรณ พรสีมา และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2546). รายงานการสังเคราะห์การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการ ฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Davis, L. E. (1977). *Enhancing Quality of working life*. New York: Mc Graw Hill.
- Lionberger, H.F. (1960). *Adaptation of new ideas and practices*. Iowa: The Iowa State University.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York : Harcourt, Brace &World.